

ANALYSRAPPORT RÄTTSAVDELNINGEN

Tematisk kvalitetsuppföljning avseende asylsökande barn i familj

Dnr: 1.3.4-2022-26331

EUROPEISKA UNIONEN
Asyl-, migrations- och
integrationsfonden

Migrationsverket: Analysrapport avseende asylsökande barn i familj
Framställd av: Rättsavdelningen/Migrationsrättsenheten
Fastställd av: Carl Bexelius, rättschef
Fastställsedatum: 2022-12-19
Diarienummer: 1.3.4-2022-26331

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning.....	5
1.	Inledning.....	5
1.1	Bakgrund och syfte.....	5
1.2	Gruppsammansättning	5
2.	Inledning.....	6
2.1	Bakgrund och syfte.....	6
2.2	Avgränsning.....	7
2.3	Gruppsammansättning	8
2.4	Metod.....	9
2.4.1	Indikationer.....	9
2.4.2	Frågor.....	9
2.4.3	Urval	9
2.4.4	Genomförande	10
3.	Kvantitativ analys.....	10
3.1	Köns- och åldersfördelning.....	10
3.2	Medborgarskap och geografisk fördelning.....	11
3.3	Utfall.....	12
4.	Kvalitativ analys	12
4.1	Handläggning.....	12
4.1.1	Muntlighet med barn och barnfokuserat samtal med vuxen.....	13
4.1.2	Dokumentation och information.....	17
4.1.3	Utredning av barns asylskäl.....	19
4.1.4	Utredning av barns identitet och medsökande/vårdnadshavare.....	20
4.1.5	Utredning och dokumentation av särskilda behov.....	21
4.1.6	Sammantagen bedömning - handläggningen.....	22
4.2	Beslut.....	23
4.2.1	Individualiserad bedömning	23
4.2.2	Prövning av barns bästa.....	23

4.2.3	Utgång då utrymme finns att väga in barnets bästa i prövningen.....	27
4.3	Anteckningsboken för prövning av barnets bästa.....	28
5.	Sammanfattande slutsatser.....	31
6.	Rekommendationer om fortsatt hantering.....	35

1. Sammanfattning

- Migrationsverket har genomfört en kvalitetsuppföljning avseende den rättsliga och processuella kvaliteten i ärenden rörande asylsökande barn i familj. Kompetensen att genomföra en korrekt rättslig bedömning då en prövning av barns bästa aktualiseras är central i ett stort antal ärenden. Migrationsverkets process är konstruerad för att främja att prövningen sker på ett rättsligt korrekt sätt.
- Uppföljningen består av två delar – en enkät, som redovisas separat, och en ärendegenomgång. Ärendegenomgången har omfattat handläggningen, inklusive användning av det digitala verktyget Anteckningsboken för prövning av barnets bästa, samt beslut i grundärenden.
- De åtgärder som hittills vidtagits på barnområdet verkar ha inneburit framsteg, framförallt vad gäller handläggningen och barns deltagande i processen. Den mer teoretiska metodik som framgår i styrande och stödjande dokument och ska tillse att barns bästa i praktiken beaktas i besluten på ett tydligt sätt verkar dock inte ha fått önskvärt genomslag.
- Under *handläggningen* beaktas barns bästa vid en sammantagen bedömning på ett tillfredsställande sätt i en klar majoritet av de genomgångna ärendena. Utredningarna håller överlag en hög nivå, barnen bemöts väl och får relevanta frågor om sina egna asylskäl i mycket stor utsträckning. Om muntlig utredning med barnen inte genomförts är orsaken i allmänhet godtagbar. I samtliga fall ställs frågor till föräldrarna om barnets asylskäl. Barnens identitet, närmsta familj och vem som är deras vårdnadshavare och medsökande utreds generellt väl. Visst utrymme till förbättring finns vad gäller dokumentation i barnets eget ärende och dokumentation av frågan om särskilda behov. Det förekommer att fel och ofullständiga intervjumallar används, vilket i sig utgör en risk för att exempelvis fel information lämnas. Brister i det avseendet konstaterades dock inte.
- I samtliga *beslut* där en prövning av barnets bästa gjorts eller borde ha gjorts har utgången bedömts ligga inom ett bedömningsutrymme där den är rättsligt godtagbar. Barns individuella skäl redovisas och prövas i allmänhet och relevanta faktorer som påverkar barnets bästa lyfts ofta fram i besluten. Barnets bästa identifieras dock inte i en klar majoritet av ärendena och avvägningen mot motstående intressen sker ofta på ett tydligt sätt. Det framkommer i en majoritet av besluten exempel på brister i tillämpningen av metoden – hur prövningen av barnets bästa ska genomföras, motiveras och på ett tydligt sätt utgöra en integrerad del av bedömningen. Bristerna förekommer oavsett om det är ett bifalls- eller avslagsärende.
- Det föreligger också omfattande och genomgående brister vad gäller användande av *anteckningsboken*. Hade verktyget använts som avsett så hade detta utgjort en checklista för att säkerställa att den rättsliga metoden för prövning av barns bästa följs.
- Ett långsiktigt åtgärdsarbete med de förbättringsområden som kunnat urskiljas kommer att ske i nära samarbete med operativ verksamhet inom ramen för Migrationsverkets prövningsstödsstruktur. En djupare förankring av rättsliga och processuella förutsättningar för prövningen av barns bästa kan komma att påverka rättslig och processuell kvalitet positivt för asylsökande barn generellt och främjar också praxisutveckling på området. Det utgör också en del i ett fortsatt arbete för att upprätthålla och förbättra kvaliteten på de områden där en positiv utveckling kunnat konstateras.

2. Inledning

2.1 Bakgrund och syfte

Den 1 januari 2020 trädde lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter i kraft. När barnkonventionen inkorporerades i svensk rätt konstaterade regeringen att det vid sidan av en inkorporering krävs en kombination av olika åtgärder för att konventionen ska få genomslag (prop. 2017/18:186, s. 1). Sedan 2017 pågår ett kunskapslyft för barnets rättigheter, som Migrationsverket har deltagit i. Syftet med satsningen har varit att höja kunskapen och stärka kompetensen om barnkonventionen i statliga myndigheter, kommuner och regioner.

Inför och efter att barnkonventionen blev lag den 1 januari 2020 har ett antal olika åtgärder vidtagits på Migrationsverket i anknytning till Kunskapslyftet, för att stärka och lyfta barnrättsperspektivet, bland annat:

- En myndighetsövergripande uppdaterad Barnpolicy, reviderad 2019-11-04 och 2020-10-05.
- Ett digitalt verktyg för stöd och dokumentation kopplat till prövning av barnets bästa i syfte att säkerställa att barns bästa beaktas löpande under ett ärendes handläggning och vid beslut.
- Handläggningsstöd för prövning av barnets bästa.
- Särskilt riktade utbildningsinsatser under 2019, obligatoriska för handläggande personal och chefer inom asylansökan och -prövning med fokus på prövning/beaktande av barns bästa. Detta i enlighet med train-the-trainerkonceptet med lärare på regional nivå i samtliga regioner.
- Framtagandet av det rättsliga ställningstagandet om prövning av barns bästa, RS/009/2020, fastställt 2020-06-24.
- Ett utifrån barnkonventionen uppdaterat rättsligt ställningstagande om att höra barn, RS/010/2020, fastställt 2020-06-24.
- Löpande uppdatering av beslutsmallar vari skrivningar rörande prövning av barns bästa lagts till.

Åtgärderna har avsett såväl den rättsliga som den processuella kvaliteten.

Denna uppföljning, som leds av rättsavdelningen, men genomförs i nära samarbete med digitaliserings- och utvecklingsavdelningen och migrationsanalysenheten, är påkallad för att efter dessa insatser ge en övergripande nulägesbild av rättslig och processuell kvalitet i barnärenden med särskilt fokus på prövning av barns bästa. Med en sådan bild kan en bedömning göras av arten och behovet av fortsatta åtgärder för att höja kunskapen och stärka kompetensen på området. Kompetenshöjande åtgärder inom operativ verksamhet ska kunna riktas in mot eventuella områden där särskilda utmaningar kan identifieras. Resultatet av uppföljningen kommer därutöver att kunna användas för jämförelser vid framtida kvalitetsuppföljningar på samma område.

Kvalitetsuppföljningen består av två delar, denna ärendegenomgång och en enkät, se separat rapport. Uppföljningen avsåg från början även omfatta en statistisk analys, men av resursskäl har denna del inte kunnat genomföras och utgick därför ur uppföljningen våren 2022.

2.2 Avgränsning

Uppföljningen har begränsats till att avse endast asylsökande barn i familj, som är en förhållandevis stor andel av det totala antalet asylsökande barn. 2021 ansökte 183 605 barn om asyl i EU,¹ 13% (23 335) av dessa var barn utan vårdnadshavare.² I Sverige ansökte totalt 3 321 barn om asyl 2021, av dessa var 18 % (507 individer) barn utan vårdnadshavare.

Rutiner rörande handläggning, som hörande av barn och utredning av barns egna asylskäl, ser olika ut för barn i familj och barn utan vårdnadshavare. Samma frågor kan mot den bakgrunden inte ställas i samtliga avseenden. Behov av att begränsa antalet ärenden har därutöver förelegat av resursskäl.

Av statskontorets rapport Barnkonventionen blir svensk lag (SOU 2016:19) framgår dessutom bland annat att barns skäl i hög utsträckning överskuggas av föräldrarnas skäl och att Migrationsverket tydligare måste pröva barns egna skäl för asylansökan. I Barnkonventionsutredningen (SOU 2020:63) framgår i samband med den enkätundersökning som genomfördes uppgifter om att identitet och hemvist inte utreds ordentligt för barn i familj. Barnombudsmannen ifrågasätter i en rapport år 2017, *Vi lämnade allting och kom hit*, i vilken mån barn har fått vara delaktiga i asylprocessen på ett meningsfullt sätt. Barnombudsmannen anser också att ett barn som kommer med sin familj inte får sina asylskäl prövade på ett tillfredsställande sätt.

¹ Eurostat data "migr_asyappctza", 29 augusti 2022.

² Eurostat data, "migr_asyuuna", 1 juli 2022.

Migrationsverket har därutöver kunnat konstatera att det framgår av tidigare genomförda ärendegenomgångar att det föreligger en kvalitetsskillnad mellan ensamkommande barn och barn i familj. Av *Nationell kvalitetsuppföljning med regionalt fokus – Asylärenden Analysrapport 2018*, framgår exempelvis att ”Det kan konstateras att i de uppföljda ärendena så utreddes ensamkommande barn betydligt mer noggrant än barn i familj och tiden för utredningarna har varit tillräcklig för att utföra kvalitativa utredningar. De barnkonsekvensanalyser som genomfördes var också mer genomarbetade för gruppen ensamkommande barn.” Analysgruppens iakttagelser visar att det finns brister när det gäller flera aspekter kopplade till asylprocessen för barn i familj. Det förekommer att det inte dokumenteras varför barn inte får komma till tals genom asylutredning. Analysgruppen har även funnit ärenden där äldre barn inte har hörts genom asylutredning utan att det funnits godtagbara skäl till detta. Det är även vanligt att barnens asylskäl inte omnämns i familjens asylbeslut.

Även av föregående års *Nationell kvalitetsuppföljning med regionalt fokus - Asylärenden Analysrapport 2017* framgår att ”Hanteringen av ärenden som rör barn i familj är inte tillfredställande. I 42 % av sådana ärenden hade ingen barnkonsekvensanalys gjorts.”

I *Nationell kvalitetsuppföljning med regionalt fokus - Analysrapport 2016* framgår att ”Hanteringen av ärenden som rör barn i familj är fortsatt inte tillfredställande. Denna brist var också mycket vanlig i de tidigare kvalitetsuppföljningarna, som riktades mot enskilda asylprövningsenheter.”...

”Analysgruppen konstaterar att asylutredningarna som rör ensamkommande barn överlag håller en bra kvalitet. Besluten om ensamkommande barn håller ungefär samma kvalitet som beslut om vuxna.”

Mot denna bakgrund har bedömts att det är motiverat att begränsa uppföljningen till barn i familj, då handläggning och beslutsfattande rörande denna grupp enligt befintliga indikationer förefaller vara mest problematisk ur ett kvalitetsperspektiv. Eventuella kompetenshöjande åtgärder inriktade mot metoden för prövningen av barns bästa kommer därutöver inverka positivt även på prövningen av ensamkommande barns bästa.

2.3 Gruppsammansättning

Ärendegenomgången har genomförts av rättsavdelningens rättsliga experter Axel Andersson och Anette Ivarsson och digitaliserings- och utvecklingsavdelningens expert Åsa Evrensel, samtliga med särskild inriktning mot området asylsökande barn. Stöd med metod och genomförande har erhållits av migrationsanalysenhetens barnsamordnare, experten Jonas Doll och av experten Elisabeth Bahngoura vid enheten för statistik och analys.

Genomgången av ärenden har begränsats, med anledning av belastningen på myndigheten under våren 2022. Medarbetare från operativ verksamhet har därför inte deltagit i den faktiska genomgången av ärenden. Istället har prövningsstödsstrukturen getts tillfälle att lämna synpunkter.

2.4 Metod

2.4.1 Indikationer

Inför ärendegenomgången har arbetsgruppen gått igenom tidigare genomförda ärendegenomgångar, utredningar och rapporter samt frågor från verksamheten till rättsavdelningen. Syftet har varit att identifiera möjliga indikationer på problemområden och därmed en möjlighet att fokusera uppföljningen mot dessa områden.

2.4.2 Frågor

Utifrån indikationerna och efter genomförd enkät har totalt 66 frågor formulerats i syfte att kunna analysera prövningen av barns bästa från ansökan fram till beslut i asylärendet, det vill säga under initialprocessen och prövningsprocessen. Frågorna fokuserade på tre områden; handläggningsåtgärder från ansökan till beslut, beslut och användningen av anteckningsboken för prövning av barns bästa.

2.4.3 Urval

Totalt har 45 ärenden gått igenom. Dessa har beställts från enheten för statistik- och analys med nedanstående kriterier:

- Avgjorda asylärenden där beslut i UAT/UT-ärendet fattats. Beslutet behöver inte ha fått laga kraft.
- Beslut fastställt senaste 6 månaderna före maj 2022, då beställning skedde.
- Endast barn i familj, ej barn utan vårdnadshavare.
- Inte mer än ett barn från samma familj. Slumpvis vilket barn som tas med, inte alltid äldsta eller yngsta exv.
- Ska tillhöra persongrupp barn i familj vid dag för beslut. Ska alltså ha varit under 18 år vid beslut.
- Samtliga asylprövningsorter.
- Ej avskriven UAT/UT, avvisade ansökningar om UAT/UT, ej ärenden utan åtgärd (UTÅ).
Ej Dublinöverföringar.
- Förstagångsansökningar.
- Låta uppdelning avslag/beviljande spegla bifallsfrekvensen generellt för barn i familj.
- Könsfördelningen och åldersfördelningen bör om möjligt spegla fördelningen i stort för sökande barn i familj.
- Ansökningsskälkod A (ej ta med ATS, dvs ansökan enligt massflyktsdirektivet).

2.4.4 Genomförande

Samtliga frågor har lagts in i verktyget Webropol. Webropol har sedan använts för att sammanställa en rapport över utfallet, till stöd för analysen i denna rapport.

Samtliga tre deltagare har initialt gått igenom samma ärende i syfte att säkerställa att samma tolkning görs av frågorna (kalibrering) och att möjliggöra justering av formuleringar och svarsalternativ i Webropol. Därefter har deltagarna gått igenom 15 ärenden var.

Efter färdigställd ärendegenomgång har analysmöten genomförts i arbetsgruppen, varvid samtliga frågor gått igenom.

Ett utkast till rapport har därefter tagits fram med arbetsgruppens analys av resultatet av genomgången. Operativ verksamhet har därefter getts tillfälle att bidra till analysen genom prövningsstödsnätverken Asylprövning, Asylförlängning och Överprövning. Rapporten har därefter färdigställts.

3. Kvantitativ analys

Initialt så bör det framhåvas att det endast är 45 ärenden som har granskats. Detta innebär att de slutsatser som dras i denna analys inte kan anses statistiskt säkerställda. Skillnader som procentuellt kan framstå som stora behöver sett till antalet inte vara sådana att någon slutsats kan dras, varför arbetsgruppen snarare fokuserat på de större trender som kunnat uttolkas ur underlaget samt tydliga tendenser. Någon kvantitativ analys kan därför inte göras, utan fokus ligger på en kvalitativ analys. Slutsatser i förhållande till kön, ålder och andra faktorer är till följd av detta svåra att dra, eftersom gruppen och underlaget för slutsatserna i så fall blir än mindre.

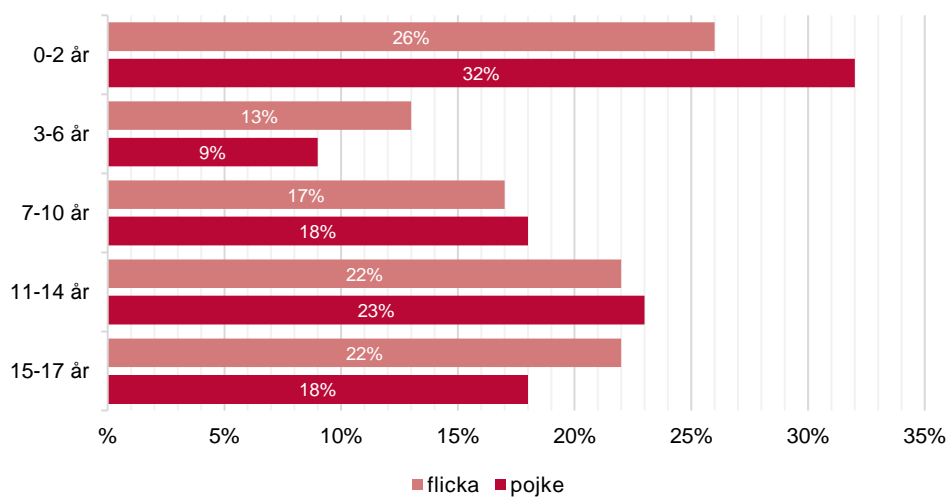
Vid en framtida uppföljning med samma tillvägagångssätt som det nu aktuella rekommenderar arbetsgruppen att fler ärenden inkluderas, eftersom analysarbetet som följer på ärendegenomgången är tidskrävande vid denna omfattning frågeställningar, oaktat antal genomgångna ärenden.

3.1 Köns- och åldersfördelning

Av de genomgångna ärendena har 49% rört pojkar och 51% flickor. Arbetsgruppen valde att utgå ifrån registrerat kön, eftersom det endast är möjligt att registrera en person som man eller kvinna i Migrationsverkets ärendehanteringssystem. Vi noterar att det tydligt framgått i handlingarna i ett av ärendena att barnet identifierat sig som icke-binär.

Åldersindelningen utgick från [Socialstyrelsens](#) åldersindelning i skriften *Bedöma barns mognad för delaktighet, Kunskapsstöd för socialtjänsten, hälso- och sjukvården samt tandvården*, det vill säga intervallerna 0-2, 2-6, 7-11, 11-14 och 14-18 år. Åldersfördelningen utifrån kön i ärendena som gick igenom var följande.

Figur 1 – åldersfördelning genomgåna ärenden, fördelat efter kön

Åldersfördelningen var alltså förhållandevis jämn mellan pojkar och flickor i de ärenden som gick igenom, med en något lägre genomsnittlig ålder på pojkarna.

Av de barn som sökte asyl under 2021, exklusive barn utan vårdnadshavare, var ca 51 % pojkar och 49 % flickor. Sett till totalen för året återfanns en något större andel av barnen i de lägsta åldersspannen, det gällde både pojkar och flickor.

3.2 Medborgarskap och geografisk fördelning

Medborgarskapet i de genomgångna ärendena har varierat från större till mindre asylländer och någon analys utifrån detta görs inte.

Ärenden från samtliga av Migrationsverkets tre regioner har ingått i genomgången. Spridningen förefaller motsvara storleken på regionerna, där flest ärenden handlagts i region Nord, men någon analys regionsvis kan inte göras mot bakgrund av det låga antalet ärenden per region.

3.3 Utfall

I 49% av ärendena är utgången i frågan om uppehålls- och arbetstillstånd eller uppehållstillstånd avslag och i 51% är utgången bifall. I 61% av bifallen, 14 stycken, har flyktingstatusförklaring beviljats, i 13%, tre stycken, har alternativ skyddsstatusförklaring och i 26%, sex stycken, har det ansetts föreligga särskilt ömmande omständigheter.

Då avlägsnandebeslut meddelats så har dessa i huvudsak utgjorts av utvisningsbeslut.

Generellt på Migrationsverket under 2021 beviljades 878 barn i familj uppehållstillstånd som flykting (motsvarande för barn utan vårdnadshavare var 80 barn), 217 som alternativt skyddsbehövande (motsvarande för BUV 89), 213 med anledning av särskilt eller synnerligen ömmande omständigheter (motsvarande för BUV 11) och 58 på grund av risk för konventionsbrott enligt tillfälliga lagen (motsvarande för BUV 7).

4. Kvalitativ analys

Analysen delas upp i *handläggning*, vilket avser åtgärder i initial- och prövningsprocess från ansökan och fram till beslut, och *beslut*, vilket avser innehåll, motivering och utfall i det slutliga beslut som fattas i asylärendet. Avslutningsvis har även användningen av verktyget *anteckningsboken för prövning av barns bästa* följts upp.

4.1 Handläggning

Under handläggningen ska Migrationsverket löpande ta hänsyn till berörda barns bästa i förhållande till den aktuella åtgärden, oavsett om utrymme finns att väga in barnets bästa i den bedömning som görs i det slutliga beslutet i ärendet.

Barn ska ses som kompetenta individer med egna individuella rättigheter. De kan i förhållande till sin familj ha egna/individuella skäl för att beviljas uppehållstillstånd och har, oavsett ålder, en rätt att få samma noggranna utredning och prövning av sina skäl som vuxna. Vid en prövning av ett barns ansökan har barnets egna skäl för ansökan och hur vi bemöter och tar ställning till dessa stor betydelse. Exempelvis ska barnspecifika asylskäl och/eller omständigheter utredas under processen och vi ska överväga om barnspecifik landinformation ska kommuniceras. Det är även viktigt att tänka på att även barn kan omfattas av alla typer av asylskäl – inte bara barnspecifika skäl.

Prövningen av barns bästa behandlas närmre i såväl rättslig styrning som i handboken för processområde Asyl.

4.1.1 Muntlighet med barn och barnfokuserat samtal med vuxen

Bakgrund

1 kap. 11 § utlänningslagen (2005:716)

När frågor om tillstånd enligt denna lag skall bedömas och ett barn berörs av ett beslut i ärendet skall, om det inte är olämpligt, barnet höras. Den hänsyn skall tas till det barnet har sagt som barnets ålder och mognad motiverar.

Barnkonventionen, artikel 12

1. Konventionsstaterna ska tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.
2. För detta ändamål ska barnet, i alla domstolsförfaranden och administrativa förfaranden som rör barnet, särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom en företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med nationella procedurregler.

Barn har en uttrycklig rätt att få komma till tals. Denna rättighet medför inte någon skyldighet för barnet att uttrycka sina åsikter. Ett barn kan komma till tals direkt, dvs. själv eller genom företrädare.

1 kap. 11 § utlänningslagen bör enligt gällande rättslig styrning³ tolkas i ljuset av barnkonventionen. Det innebär att med olämpligt i 1 kap. 11 § utlänningslagen kan endast avses när ett barn inte vill komma till tals. Om lag, förordning, direktiv eller praxis ställer upp krav på muntlighet ska barn ges möjlighet att höras direkt inför Migrationsverket. Ett sådant krav finns bland annat i 13 kap. 1 § utlänningslagen.

Av Migrationsverkets rutiner framgår att ansökningssamtal och asylutredning ska genomföras med alla barn. Detta förutsatt att vårdnadshavarna eller barnet inte motsätter sig det eller det bedöms som olämpligt eller omöjligt att tala med barnet. Barnets rätt att komma till tals är stark och en bedömning att det är olämpligt att barnet hörs kan bli aktuellt endast om barnet inte vill delta i en utredning. Verket måste vidta de åtgärder som krävs för att ett barn ska kunna komma till tals om detta bedöms möjligt. Detta gäller även barn med särskilda behov.

Utöver samtal med barn ska barnfokuserat samtal hållas med vårdnadshavare i samband med ansökan och asylutredning. Barnfokuserat samtal ska alltid genomföras, oavsett om Migrationsverket talar med barnet eller inte.

³ [Rättsligt ställningstagande om att höra barn](#), RS/010/2020.

Samtalet ska fokusera på barnets hälsa, identitet, särskilda behov samt risk för förföljelse och andra omständigheter som ger rätt till uppehållstillstånd och/eller statusförklaring. Samtalet ska också handla om barnets åsikter i frågor som rör ärendet.

Stöd för genomförandet av dessa muntliga utredningar finns i mallar med tillhörande handläggningsstöd. För varje typ av samtal eller utredning finns en särskild mall framtagen. Mallarna innehåller både vägledning kring de ämnen utredaren ska ställa frågor kring och formulerade frågor. Innehållet i mallarna ska anpassas utifrån omständigheterna i det enskilda ärendet genom att frågor läggs till eller tas bort.

Utdrag ur mall för asylutredning med barn i familj:

Familj

Ställ frågor om vem/vilka som ingår i barnets familj och vilka som har följt med barnet till utredningssamtalet idag.

Asylskäl

Ge barnet möjligheten att fritt berätta om sina asylskäl. Utred om barnet har egna asylskäl och om det finns barnspecifika skäl. Viktigt att ställa följdfrågor om när, var, hur och vem eventuell hotbild utgår ifrån för att få ett tillräckligt beslutsunderlag, samt fokusera på den framåtsyftande bedömningen.

Berätta om anledningen till att du lämnat hemlandet?

Vad tycker du om att ni har lämnat hemlandet?

Vad tror du kommer att hända dig om du och familjen måste åka tillbaka till hemlandet?

(Om det är relevant ska frågor om myndighetsskydd och internflykt utredas.)

Hur tror du att din situation skulle se ut om du och familjen måste åka tillbaka till hemlandet?

(Exempelvis vad gäller boende, omsorg, familj, släktingar, vänner, skola och fritid.)

Vad skulle du tycka om att åka tillbaka till hemlandet?

Hur ser du på din framtid om du och familjen måste åka tillbaka till hemlandet?

(Exempelvis vad gäller boende, omsorg, familj, släktingar, vänner, skola och fritid.)

Utdrag ur mall för barnfokuserat samtal med vårdnadshavare i samband med ansökan:

Barnets situation

Vad tycker «namn» om att ni har lämnat hemlandet och nu befinner er i Sverige?

Vad tycker «namn» om att återvända till hemlandet? *(Endast för barn vars familj bor i eget boende.)*

Hur ser familjens boendesituation ut i dagsläget?

Finns det något annat gällande «namn»s situation som det är bra att Migrationsverket känner till?

Asylskäl

Har «namn» några egna asylskäl? *(Be förälder, föräldrar eller vårdnadshavare ge en kortfattad beskrivning, se rutinbeskrivning för mer stöd.)*

Vad riskerar «namn» om «hon» återvänder till hemlandet?

Ansökningssamtal med barnet

Förälder, föräldrar eller vårdnadshavare

- har fått information om syftet med att tala med barnet och barnets rätt att komma till tals
- godkänner att utredaren talar med «namn» och att det kan ske utan att förälder eller vårdnadshavare närvarar
- vill närvara när utredaren talar med «namn»
- vill inte att utredaren talar med «namn»
- På grund av FRITEXT genomförs inte ett samtal direkt med «namn»

Det är obligatoriskt att fylla i anteckningsboken för prövning av barnets bästa i samband med genomförande av ansökningssamtal med barn, asylutredning med barn och barnfokuserat samtal. Frågorna i anteckningsboken syftar till att belysa de åtgärder handläggaren ska vidta för att tillgodose barnets rättigheter. Det finns även tillhörande fritextfält som ger handläggaren möjligheten att dokumentera hur åtgärderna genomförts eller skälen till att det inte gått att genomföra en åtgärd.

Resultat

I 69% av ärendena har muntligt ansökningssamtal hållits med barnet. När samtal inte hålls beror det i majoriteten av ärendena på att barnet är för ungt. I ett ärende noteras dock att barnet var 7 år när denna orsak angavs i anteckningsboken, vilket kan ifrågasättas utan ytterligare motivering angående barnets ålder och mognad.

Barnfokuserat samtal med vuxen hålls genomgående i samband med ansökningssamtal.

Även muntlig asylutredning hålls i stor utsträckning med barnen. Det har genomförts i 64% av ärendena. Det förekommer att barnet hörs tillsammans med syskon eller förälder, beroende på, som det får förstås, barnets egna önskemål. När barnet inte hörs är det i huvudsak för att det är för ungt. Det noteras dock även att individuell muntlig asylutredning i ett fall inte hölls med ett 14-årigt barn, utan att orsaken till detta dokumenterats någonstans. I samma ärende saknas helt dokumentation i anteckningsboken för prövning av barns bästa.

Barnfokuserat samtal med vuxen hålls i stor utsträckning även i samband med asylutredning, men det förekommer i ett antal ärenden att uppgifter från föräldern om barnet inte registreras separat i barnets ärende utan istället dokumenteras i förälderns ärende i protokoll från dennes asylutredning.

I endast ett fall ville barnet inte prata med handläggaren. Detta förefaller alltså utifrån underlaget inte vara vanligt förekommande.

Det finns även exempel på att ett barn först inte velat prata med handläggaren, men sedan ångrat sig efter mammans utredning, efter att handläggaren utifrån vad som framgår av ärendet hanterat utredningssituationen mycket väl.

Från runt 3 år och yngre förefaller bedömningen generellt göras att barnet är för ungt för att prata med.

Utifrån vad som framgår i samtals- och utredningsprotokoll är utredarnas bemötande av barnen överlag mycket gott under de muntliga utredningarna. De situationer som uppstår hanteras väl och utredarna skapar i allmänhet en efter omständigheterna trygg utredningssituation för barnen.

Både ansökningssamtalen och asylutredningarna är väl anpassade efter barnets ålder och mognad. De frågor som ställs till barnen är relevanta, men det kan ibland saknas följdfrågor och fylligare samtal hade kunnat hållas med en del av de äldre barn man pratade med. I något enstaka ärende indikerar frågorna att utredaren inte är helt inläst på ärendet. Det kan också noteras att frågor som ingår i samtalsmallen ibland tas bort, även om de hade varit relevanta att ställa. Detta handlar bland annat om frågor som rör huruvida barnet är gift eller lever i ett äktenskapsliknande förhållande samt om barnet har egna barn.

Ett gott exempel från en utredning med ett barn, där handläggaren förklarar syftet med utredningen och hur den går till:

”U: Som jag sa heter jag (utredarens namn) och jag jobbar här på Migrationsverket. I mitt arbete ingår det att prata med barn som har kommit till Sverige. Jag pratar med barnen en eller flera gånger. Det beror på hur mycket vi hinner prata om. När du och jag pratar är det som du har att säga väldigt viktigt för mig. Jag vill få reda på så mycket som möjligt om hur du tänker och tycker.

[...]

U: Tolken och biträdet är också med oss idag. Tolken hjälper oss att förstå varandra och översätter varje ord som du och jag säger. Tolken får inte berätta om det vi säger för någon annan. När du och jag har pratat färdigt så kommer biträdet att få möjlighet att ställa sina frågor till dig.

[...]

U: Om du inte förstår vad jag säger är det viktigt att du säger till mig så jag får förklara igen. Det är också viktigt att du säger ”jag vet inte” om det är något jag frågar som du inte kan svara på.

[...]

U: Anledningen till att jag vill prata med dig är att barn har en rätt att få säga vad de tycker och tänker och en rätt att bli lyssnade på. Men det kan vara bra att veta att du har också rätt att säga nej till att prata med mig om du känner att du inte vill det.”

Sammanfattningsvis kan konstateras att muntlig utredning hålls i stor utsträckning med asylsökande barn i familj. När samtal inte genomförs är orsaken i allmänhet godtagbar. Utredningarna håller överlag en hög nivå och barnen bemöts väl enligt vad som kan utläsas i protokollen.

4.1.2 Dokumentation och information

Bakgrund

Dokumentation

Enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) är huvudregeln att alla allmänna handlingar som kommit in till eller upprättats hos en myndighet ska registreras. Därutöver ska all information som kan ha betydelse för ett ärendes utgång finnas registrerat i ärendet för den enskilda individen. Ärendehanteringssystemet för asylärenden är byggt för att vägleda användaren i vilka åtgärder som ska utföras i den aktuella delen av processen och vad som är nästa steg. Registreringar i en del av processen får betydelse för vilka åtgärder som tillgängliggörs och vilken information som förs vidare till senare delar av processen. Av dessa anledningar är korrekt dokumentation och korrekta registreringar av central betydelse för en rättssäker och effektiv handläggning.

Felaktiga registreringar kan få konsekvenser för individen, verksamheten och för den statistik som ligger till grund för bland annat prognoser, prioriteringar och politiska beslut både nationellt och på EU-nivå.

Information

Migrationsverket ska i samband med samtal och utredningar lämna information till barnet anpassat efter dennes ålder, mognad och förståelse. Att asylsökande barn förstår vad det innebär att söka asyl och vad som kommer ske under handläggningen av ärendet är viktigt för att ge barnen förutsättningar att vara delaktiga och föra fram sina åsikter. Verket ska även lämna information till vårdnadshavare för att tillse att de känner till barnens rättigheter i processen och att barnens egna åsikter är centrala.

Vilken information som ska lämnas vid respektive samtal eller utredning framgår av mallarna. Nedan följer ett exempel från mallen för asylutredning med barn i familj:

Barnets inställning till att tala med utredaren

Informera barnet om att skälet till att vi vill tala med barnen är att de har rätt att tala och bli lyssnade på i sitt ärende och för att vi vill att de själva berättar om sin situation, sina upplevelser och sina åsikter. Barn har rätt att tacka nej till samtal med utredaren.

Resultat*Dokumentation*

När separata samtal med barnet hålls dokumenteras dessa i majoriteten av ärendena i barnets eget ärende. Något undantag från detta observerades, där dokumentation hade skett i föräldrarnas ärende. Tjänsteanteckningar som berör barnet registreras också i allmänhet i barnets ärende.

Utrymme för förbättring finns vad gäller dokumentation av barnfokuserade samtal, som inte alltid hålls eller dokumenteras i barnets eget ärende. Skälen framkommer istället i protokollet från föräldrarnas utredning.

Rätt samtals- och utredningsmallar har använts i 73 % av ärendena och fel eller delvis rätt mallar har använts i nästan 27 % av ärendena. Ibland har mallen anpassats, vilket kan vara positivt. Det förekommer dock även att man använt en vuxenmall vid utredning med ett äldre barn, vilket det kan finnas risker med eftersom all information som barn ska erhålla eventuellt då inte framgår av mallen. Ibland klipps också relevanta frågor bort, exempelvis rörande särskilda behov och om önskemål gällande tolk. Barnen i ärendena har inte lämnat önskemål om tolk i någon nämnvärd utsträckning, men i stor utsträckning har frågan inte heller ställts till barnet, trots att den finns med i mallen. Att utelämna den frågan kan öka risken för att förbise indikationer på egna skäl eller annan problematik, exempelvis om barnet önskar tolk av visst kön för att lättare kunna ta upp tabubelagda eller känsliga frågor.

Åtgärdslistan i Skapa används inte alltid på avsett sätt, utan handläggningsåtgärder utförs och dokument läggs istället in i korrespondenslistan. Att inte arbeta via åtgärdslistan får till följd att de digitala flödena inte fungerar korrekt. Viktiga moment riskerar att missas eller inte aktiveras och ärenden kan hamna fel längre fram i processen. Detta försvårar även uppföljning och möjligheter att ta fram korrekt statistik. Det innebär vidare också risker för att rätt mall inte används. Vid användning av åtgärdslistan får handläggaren upp den senast uppdaterade och för ärendet korrekta mallen. Används korrespondenslistan och mallar klipps in från Word ökar risken för att fel mall används och därmed att relevanta frågor inte ställs och relevant information inte lämnas.

Information

Barnen har i majoriteten av ärendena fått information om asylprocessen, syftet med den muntliga utredningen och rätten att komma till tals, utom då utelämnande av information varit godtagbart för att barnet varit för ungt.

Även föräldrarna har i majoriteten av ärendena fått information om vikten av att barnet får föra fram sina åsikter. I de fall föräldrarna inte fått information om detta så har det funnits en förklaring i att barnet har varit så litet att det inte varit i stånd att föra fram några åsikter.

Sammanfattningsvis finns visst utrymme till förbättring vad gäller dokumentation i barnets eget ärende, även om resultatet visar att detta till övervägande del sker på ett korrekt sätt. Barn och föräldrar får del av den information som de har rätt till, vilket är positivt. Arbete i ärendehandläggningssystemet sker dock delvis på ett felaktigt sätt och det förekommer att fel och ofullständiga mallar används, vilket kan ha ett samband och i sig utgör en risk.

4.1.3 Utredning av barns asylskäl

Resultat

Barnens ärenden bedöms vara utredda i enlighet med ärendets beskaffenhet i 41 av 45 ärenden. I två av ärendena har utredningen varit alltför grund och i två har utredningen brustit i frågor som rör könsstympning. Det kan konstateras att brister konstaterats tidigare på det området vid uppföljning inriktad specifikt mot könsstympning. Dessa observationer understryker vikten av att åtgärder vidtas, men detta får ske inom ramen för det arbetet.

Barn tillfrågas i allmänhet om sina asylskäl. I majoriteten av de fall då barnet inte tillfrågats så har det funnits godtagbara anledningar att inte fråga, exempelvis att barnet har varit mycket ungt eller inte velat prata med utredaren. I två ärenden, där barnen varit sju år respektive i nedre tonåren har det varit felaktigt att inte fråga barnet om egna asylskäl.

Barnens vårdnadshavare har tillfrågats om asylskälen i 44 av ärendena och i det återstående ärendet har det förelegat sekretess mellan barnet och vårdnadshavaren och förfarandet har bedömts varit korrekt.

Barnspecifik landinformation har antingen tillförts eller så bedöms det ha varit korrekt att inte tillföra det i 40 av de totalt 45 ärendena. Det kan inte utläsas av resultatet om relevant landinformation finns i föräldrarnas ärenden istället eller om det saknas helt.

I de aktuella ärendena kan konstateras att det främst är asylsmitta⁴, följt av egna asylskäl och särskilt ömmande omständigheter som åberopas.

Resultatet får anses rimligt mot bakgrund av att flera av barnen antingen var födda i Sverige eller var mycket små vid utredningen.

Sammanfattningsvis ställs relevanta frågor om barnets egna asylskäl till barnet självt i mycket stor utsträckning och i samtliga fall till förälder. Djupet på utredningen kan variera, men resultatet är överlag godtagbart.

4.1.4 Utredning av barns identitet och medsökande/vårdnadshavare

Bakgrund

Barns identitet, medborgarskap och hemvist ska utredas individuellt. Födelsestiden och därmed åldern är en del av identiteten. En närmre utredning av om ett barn i familj är underårigt får vanligen anses vara motiverad om det finns skäl att ifrågasätta underårigheten.

Att släktskap och omständigheterna i övrigt utreds väl är av stor vikt, eftersom det exempelvis vid människohandel förekommer att barn reser tillsammans med personer som uppger sig vara barnets förälder. Dessa ärenden är det mycket viktigt att Migrationsverket är medvetna om och uppmärksammar.⁵

I mallen för samtal med barnet ingår frågan vem/vilka barnet är på utredningen och i Sverige med. Även i mallen för barnfokuserat samtal med föräldern i samband med ansökningssamtalet ingår frågan om vem som är barnets vårdnadshavare.

Resultat

Barnets identitet har utretts i 41 av 45 ärenden. I fyra ärenden noteras att det finns brister i utredningen av åldern och födelsestiden i ärenden där det inte funnits identitetshandlingar. Några slutsatser kan dock inte dras om i vilken utsträckning dessa brister är genomgående för barn i familj i övre tonåren, då underlaget är för litet. Majoriteten av de barn vars ärenden ingått i utredningen är så unga att det sannolikt inte funnits skäl att ifrågasätta deras underårighet, oaktat oklar identitet.

⁴ Om det vid den individuella bedömningen konstateras att den sökande/familjemedlemmen saknar egna asylskäl, ska det sedan prövas huruvida han eller hon kan ha flyktingskäl och alltså riskera förföljelse på grund av sitt släktskap med flyktingen (s.k. asylsmitta).

⁵ Se [Rättsligt ställningstagande om motsättningar mellan asylsökande barn, god man, offentligt biträde och vårdnadshavare](#), RS/060/2021.

Frågor om vem som är barnets vårdnadshavare saknas i 12 ärenden. I flera fall föreligger dock inte skäl att anmärka på att frågan har tagits bort, då det inte har förelegat oklarheter, exempelvis utifrån historik som finns i ärendet eller att barnet är fött i Sverige. Frågan utreds generellt väl i de ärenden som ingått i genomgången.

Även vem barnet söker asyl med har utretts tillfredsställande i samtliga ärenden.

Barnens familjebild, vad avser kärnfamiljen, har i allmänhet utretts. I några ärenden har brister iakttagits avseende utredning av vilka syskon barnet har.

Det ska dock noteras att frågan om utredning av en utökad familjebild inte har omfattats av uppföljningen, några slutsatser i detta avseende kan inte dras. Information om en utökad familjebild kan vara relevant i många fall, exempelvis då frågor om nätverk i hemlandet uppstår.

4.1.5 Utredning och dokumentation av särskilda behov

Bakgrund

Att vi ska ta ställning till särskilda behov tidigt i processen följer av EU-rätten.⁶

Rutiner för att säkerställa detta framgår av Migrationsverkets handbok för processområde Asyl. För varje asylsökande ska en bedömning göras om denne är särskilt utsatt och/eller har särskilda behov. Bedömningen ska registreras i aktuell åtgärd i Skapa samt dokumenteras i särskild tjänsteanteckning. Av bedömningen ska framgå om vi har tillgodosett behoven eller om möjligt hur behoven ska tillgodoses. Bedömningen ska göras i samband med ansöknings-tillfället och sedan löpande genom asylprocessen.

Resultat

Utredarna har inte ställt så djupgående frågor till barnen för att identifiera särskilda behov. Ibland får barnen endast frågor om sin hälsa. Det kan dock konstateras att inte heller mallen för samtal med barn i samband med ansökningstillfället innehåller någon uttrycklig fråga kring detta. Det bör övervägas att utveckla mallen för ansökningssamtal med barn på lämpligt sätt i detta avseende.

⁶ Artikel 21 i det omarbetade mottagandedirektivet (2013/33/EU) säger att medlemsstaterna ska beakta den speciella situationen för utsatta personer. Enligt artikel 22 i samma direktiv ska medlemsstaterna bedöma om en sökande ska anses vara en person med särskilda mottagandebehov ange dessa behov. Enligt artikel 24 i det omarbetade asylprocedurdirektivet (2013/32/EU) ska medlemsstaterna inom rimlig tid efter ansökan bedöma om den sökande är i behov av särskilda förfarandegarantier.

Frågor om särskilda behov till barnets vårdnadshavare har ställts i en klar majoritet av ärendena. Frågor om hur barnet mår och om barnet har behov av särskilt stöd ingår i mallen för barnfokuserat samtal.

Tjänsteanteckning om det ställningstagande som görs rörande särskilda behov ska skrivas oavsett om ett särskilt behov föreligger eller inte. Det ska framgå att Migrationsverket har tagit ställning till detta i ärendet. Detta saknas dock i 16 av de 45 ärendena.

I de flesta av ärendena har det inte varit aktuellt att ändra ställningstagandet avseende särskilda behov, varför några säkra slutsatser huruvida detta i regel görs inte kan dras. I två av ärendena har dock brister konstaterats, där ett nytt ställningstagande var motiverat och en ny tjänsteanteckning borde ha upprättats. Det var i dessa ärenden allvarliga omständigheter såsom exempelvis uppdagad psykisk ohälsa som inte hade antecknats.

Sammanfattningsvis kan konstateras att frågan om särskilda behov utreds överlag i ärendena, i första hand genom vårdnadshavarna. Dokumentationen brister dock då rutinerna för upprättande av tjänsteanteckning i stor utsträckning inte följs. Det kan övervägas att se över frågan på ett övergripande plan, då denna rutin och reglering inte enbart avser barn.

4.1.6 Sammantagen bedömning - handläggningen

Barnets bästa har sammantaget beaktats på ett tillfredsställande sätt under handläggningen i 37 av de 45 ärendena. I tre ärenden kan frågan inte bedömas då det saknas dokumentation i anteckningsboken och det inte heller kan utläsas på annat sätt. I fem ärenden konstateras brister. Exempel på detta är i ett fall att det saknas förklaringar till att asylutredning inte har hållits med ett 14-årigt barn som sedan erhöll ett avlägsnandebeslut. Det kan ha varit korrekt att inte hålla samtalet, men orsaken ska då framgå av ärendet. I ett annat fall saknas barnokuserat samtal i samband med asylutredning och särskilt ömmande omständigheter kunde samtidigt ha utretts närmre. I ett tredje fall är ansökningssamtalet undermåligt och ett flertal registreringar saknas i barnets ärende, en asylutredning med barnet har dock genomförts väl.

Sammanfattningsvis beaktas barns bästa på ett tillfredsställande sätt i en klar majoritet av ärendena. Mot bakgrund av frågans vikt bör dock ett fortsatt arbete bedrivas i syfte att erhålla ett resultat på en ännu högre nivå i den här delen.

Några slutsatser i förhållande till kön kan inte dras, då de skillnader som finns är mycket små numerärt. Det har hållits muntlig asylutredning med något fler flickor. Flickor får också i något större utsträckning frågor om egna asylskäl.

Flickorna vars ärenden ingått i genomgången är å andra sidan något äldre i genomsnitt, vilket kan utgöra en förklaring.

4.2 Beslut

4.2.1 Individualiserad bedömning

Barnets identitet har bedömts i samtliga av ärendena. I en majoritet av ärendena redovisas och prövas barnets egna uppgifter i beslutet. I ett ärende har man inte tagit med individuella skäl som åberopats för barnet av förälder, barnet har dock beviljats flyktingstatusförklaring av andra skäl. I ett annat beslut saknas uppgifter som anförts om våld från den förälder som inte är medsökande.

I några ärenden hade prövningen av barnets egna skäl kunnat utvecklas. Barnets utsatthet i egenskap av barn har i majoriteten av ärendena där det varit aktuellt beaktats vid skyddsprövningen.

Även om det endast är i ett fåtal ärenden som brister föreligger kopplat till en individualiserad bedömning så bör ett fortsatt arbete bedrivas för att upprätthålla och förbättra området, då det inte kan anses acceptabelt att barns individuella skäl inte redovisas eller prövas ens i ett fåtal ärenden. Det är också av vikt med en fortsatt medvetenhet om barns ökade utsatthet och att detta vägs in då det är relevant för prövningen i det enskilda ärendet.

4.2.2 Prövning av barns bästa

Bakgrund

I det rättsliga ställningstagandet om prövning av barns bästa framgår bland annat följande metod för prövning av barns bästa. De olika momenten är sedan närmre behandlade i separata avsnitt. Det kan noteras att metoden även vinner stöd i avgörandet MIG 2020:24.⁷

För att pröva barnets bästa korrekt behöver vi beakta följande punkter i det enskilda ärendet.

1. Enligt vilket lagrum sker bedömningen? Är eventuella tydliga rekvisit uppfyllda? Finns utrymme att väga in barnets bästa?
2. Identifiera barnets bästa
 - Vilka faktorer påverkar det enskilda barnets bästa?
 - Vad är barnets bästa vid en helhetsbedömning av dessa faktorer?
3. Vilka omständigheter talar för respektive emot de olika beslutsalternativen vid en sammantagen avvägning i det enskilda ärendet?
4. Motivera beslutet och låt det framgå vilka faktorer som inverkat, vad barnets bästa är och hur avvägningen skett.

⁷ Se [Rättsligt ställningstagande angående prövning av barns bästa](#), RS/009/2020.

Av rutinen för att skriva beslutsutkast som rör barn framgår bland annat följande.

En prövning av barnets bästa ska göras vid alla åtgärder och beslut som rör barn. I samband med att beslutsutkast upprättas ska anteckningsboken för prövning av barnets bästa fyllas i. Syftet med anteckningsboken är att stötta i prövningen av barnets bästa. Anteckningsboken är också ett verktyg för att kunna synliggöra och följa hur vi arbetar med att tillvarata barnets intressen och rättigheter.

I beslut som rör barn ska det tydligt framgå vad vi identifierat som barnets bästa och hur vi motiverar de avvägningar vi gör för det enskilda barnet.

I samband med att beslutsutkast upprättas ska alltså anteckningsboken för prövning av barnets bästa fyllas i. Se närmre nedan angående frågor i avsnittet rörande beslut i barnärenden.

I mallen för familjebeslut vid utvisning finns nedanstående text och påminnelse i kursivt med rörande den individuella bedömningen i ärendet, inklusive prövning av barns bästa. Motsvarande skrivningar är inkluderade även i andra relevanta mallar.

Bedömning av synnerligen och särskilt ömmande omständigheter

Eftersom de sökande inte är flyktingar eller alternativt skyddsbehövande tar vi ställning till om de kan få uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter. Det är en sammantagen bedömning av personliga omständigheter, särskilt hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situationen i hemlandet, som avgör om det finns sådana omständigheter. För barn är kravet något lägre, omständigheterna behöver endast vara särskilt ömmande. Även för vuxna som fått en särskild anknytning till Sverige räcker det att omständigheterna är särskilt ömmande. Bestämmelsen finns i 5 kap. 6 § utlänningslagen.

FRITEXT (Bedöm de relevanta skälen som de sökande har åberopat. Om relevant redovisa och ta hänsyn till barnspecifik landinformation. Gör en prövning av barnets bästa genom att identifiera barnets bästa och väga det mot andra rättsligt relevanta intressen i förekommande fall. Av besluts-motiveringen ska framgå vilka faktorer som har inverkat, vad barnets bästa är och hur avvägningen skett. Om beslutet strider mot vad som är barnets bästa bör detta framgå av motiveringen. Använd metoden i rättslig ställningstagande om prövning av barns bästa.)

Omständigheterna i familjemedlemmarnas ärenden är inte synnerligen eller särskilt ömmande enligt utlänningslagen. NAMNEN kan inte få uppehållstillstånd på den grunden.

Resultat

I 26 av de ärenden som ingått i uppföljningen har det funnits utrymme att beakta barnets bästa i de lagrum som prövning sker enligt i beslutet. Det är alltså huvudsakligen utifrån dessa ärenden som slutsatser dras i de här delarna. Trots att underlaget är litet kan vissa tydliga trender utläsas.

Barnets bästa har identifierats i 11 ärenden. Det förekommer dock att detta sker i ett separat stycke, efter att en bedömning redan gjorts av frågan om uppehållstillstånd. Barnets bästa blir då inte en integrerad del av prövningen.

I ett ärende har det inte funnits utrymme att beakta barnets bästa i de prövade lagrummen, då skyddsstatus beviljats, men barnets bästa har ändå omnämnts genom konstaterandet att *inget talar emot att barnets bästa är att beviljas skydd i Sverige*. Av styrningen framgår att det enbart är då utrymme finns för att väga in barnets bästa som motiveringen krävs. Någon ingående identifiering av barnets bästa ska således inte göras inom ramen för prövning av lagrum som är tvingande eller fakultativa med tydliga rekvisit som inte är uppfyllda i ärendet.

Av motiveringen kan det i dessa fall istället exempelvis kort framgå att barnets bästa har beaktats under ärendets handläggning, och vid tolkning av de för beslutet aktuella förutsättningarna (rekvisiten), men att Migrationsverket inte har möjlighet att väga in barnets bästa inom ramen för prövningen av det aktuella lagrummet.

I några ärenden där barnets bästa har identifierats har bedömningen av barnets bästa utgått ifrån om det bästa för barnet är att återvända med föräldrarna eller stanna kvar utan dem. Utgångspunkten i prövningen blir således felaktig och därmed också bedömningen av vad som är barnets bästa.

Goda exempel finns dock också där metoden följs och beslutet är tillfredsställande motiverat. Exempelvis har följande noterats i vid uppföljningen:

"Ett välmotiverat beslut där det tydligt framgår vilka faktorer som tala för vad och hur man har gjort den slutliga avvägningen. Även hänvisning till relevant praxis."

I 16 ärenden, av de 26 där barnets bästa borde ha identifierats, har det inte skett.

"Även om barnets bästa inte uttryckligen identifierats har ett resonemang kring anknytning till Sverige och varför den inte når upp till särskilt ömmande förts."

På frågan om relevanta faktorer har tagits med då barnets bästa identifierats och om detta skett på ett individualiserat sätt är underlaget svårtolkat då barnets bästa i de flesta fall inte identifierats, så någon säker slutsats kan inte dras. Det kan konstateras att i ett flertal ärenden där barnets bästa inte identifieras så lyfts ändå ett flertal relevanta faktorer fram, men motiveringen brister och en fullständig och tydlig prövning av barnets bästa görs inte i enlighet med den metod som ska följas.

I vissa ärenden blir det inte aktuellt med en avvägning, eftersom barnets bästa anses vara att återvända till hemlandet. I de fall någon form av avvägning av barnets bästa i förhållande till motstående intressen sker är den ofta otydlig och ibland bakvänd. Exempelvis har följande skrivning tagits med i ett beslut.

"Det kan inte heller anses strida mot barnets bästa att (barnet) reser till (hemlandet) tillsammans med sina föräldrar och sin syster, då omständigheterna i (barnets) ärende inte kan anses vara särskilt ömmande."

Att avvägningen inte sällan är otydlig får ses som en följd av att barnets bästa inte alltid identifieras. Exempelvis har följande noterats i vid uppföljningen:

”En artikel 8-bedömning görs, men då barnets bästa inte har identifierats så är proportionalitetsbedömningen otydlig.”

”Prövning av barnets bästa saknas fullständigt i beslutet, ingen individualiserad prövning för någon i familjen, mycket kortfattat motiverat.”

”Barnets bästa har inte identifierats. Det är överlag svårt att uttyda grunden till avslaget i beslutsmotiveringen. Det är dock korrekt att avslå utifrån vad som förekommer i ärendet.”

När utrymme ges att väga in barnets bästa räcker det enligt gällande rättslig styrning inte att endast konstatera i motiveringen att beslutet *inte strider mot barnets bästa* eller att *barnets bästa har beaktats*. Det ska framgå vad barnets bästa är, vilka faktorer som beaktats för att bedöma detta och på vilket sätt barnets bästa har vägts mot andra intressen relevanta för det aktuella lagrummet, vilket ska framgå av motiveringen i beslutet. Det kan dock konstateras att dessa motiveringar fortsatt används, utan närmre motivering.

”Barnets bästa har inte identifierats. Barnets bästa har endast nämnts i följande mening: ”Migrationsverket anser också att en utvisning av barnen tillsammans med sina föräldrar inte skulle vara oförenlig med principen om barnets bästa.” Hela familjen, inklusive barnen, får återreseförbud. Ingen prövning av barnets bästa framgår av den bedömningen. Preskriberat ärende men bör ha motiverats varför även barnen får återreseförbud.”

Bristerna är sammanfattningsvis omfattande och det framkommer tydliga exempel på en bristande förståelse för hur prövningen av barnets bästa ska genomföras, motiveras och utgöra en integrerad del av bedömningen. Bristerna förekommer oavsett om det är ett bifalls- eller avslagsärende.

Barnets bästa identifieras något oftare i flickors än i pojkars ärenden. Skillnaden är inte så stor numerärt, men eventuellt kan en trend utläsas att bristerna på området är något mer omfattande i pojkars ärenden.

Prövningen av barnets bästa sker sammantaget inte på ett tillfredsställande sätt i en majoritet av besluten. Ett första steg för att åtgärda detta torde vara att förankra den metod som framgår av befintligt stödmaterial, så att barnets bästa identifieras till att börja med. Motiveringarna blir därmed tydligare och säkrare slutsatser kan dras huruvida bedömningen sker på ett individualiserat sätt, vilka faktorer som vägs in och hur dessa viktas i förhållande till motstående intressen.

4.2.3 Utgång då utrymme finns att väga in barnets bästa i prövningen

Bakgrund

Barnkonventionen ger inte någon rätt till beslut i enlighet med barnets bästa, det utgör därför inte ett konventionsbrott i sig om ett beslut strider mot barnets bästa.

Finns utrymme för Migrationsverket som rättstillämpare att pröva barnets bästa inom ramen för den bedömning som görs enligt tillämplig lagstiftning ska vi identifiera vad som är bäst för barnet och motivera vårt beslut på ett sådant sätt att det går att förstå vilken avvägning vi har gjort och varför. Ett beslut ska vara skriftligt och innehålla de skäl som ligger till grund för beslutet. Migrationsverket har en skyldighet att motivera vad som är barnets bästa och hur det har vägts mot andra intressen. Genom att tydligt låta det framgå av beslutet vad som har beaktats och hur bedömningen gått till kan tvivel gällande saklighet och objektivitet motverkas.⁸ En eventuell överprövning av besluten kan därutöver ske på ett mer effektivt sätt om det tydligt framgår vilka omständigheter som har vägts in då barnets bästa har identifierats och varför dessa inte vägt tyngre än motstående intressen i det enskilda ärendet.

Resultat

Det är svårt att dra slutsatser om i vilken utsträckning beslut fattas i enlighet med barns bästa. Barnets bästa har inte identifierats i tillräckligt många ärenden. Endast i ett av de beslut som granskats framgår att beslutet inte är i enlighet med vad som identifierats som barnets bästa.

Mot bakgrund av de brister som påtalats ovan är det av stor vikt att bedöma om utgången i ärendena ändå kan anses ha varit korrekt. Prövningen av barns bästa sker i de aktuella ärendena i första hand i samband med att förekomsten av särskilt ömmande omständigheter bedöms enligt 5 kap. 6 § utlänningslagen. Detta lagrum bygger på en öppen bedömning som tillåter att olika faktorer vägs mot varandra och några mer specificerade rekvisit föreligger inte. I många fall är avvägningen mycket svår och det kan finnas utrymme för att både ett avslag och ett bifall är rättsligt godtagbart. Frågan har därför ställts om utgången i ärendet, i den del där en prövning av barnets bästa skett eller borde skett, ligger inom bedömningsutrymmet. Frågan innebär inte att granskaren ska utgå ifrån exakt hur denne själv hade bedömt ärendet, utan att fånga in om utgången kan anses vara rättsligt godtagbar.

Samtliga ärenden där en prövning av barnets bästa gjorts eller borde ha gjorts har bedömts ligga inom detta bedömningsutrymme. Under granskningen har allt som förekommer i ärendet gått igenom.

⁸ Se [Rättsligt ställningstagande angående prövning av barns bästa](#), RS/009/2020

I ett ärende har noterats att det skulle kunna ifrågasättas om utgången var korrekt. Detta har därefter överprövats av migrationsdomstol, som instämt i utgången.

Följande har exempelvis noterats vid uppföljningen:

”Korrekt utgång, mot bakgrund av vad som framkommer i ärendena, men har inte följt metoden, använt verktyget eller nämnt barnets bästa.”

”Utifrån vad som framgår i ärendet ligger utgången inom bedömningsutrymmet, men metoden brister, vilket får till följd att det blir något otydligt varför UT beviljas.”

”I övrigt välskrivet och tydligt motiverat beslut. Några rader om barnets bästa och hur det kan kopplas till utgången hade inte krävt en stor insats.”

”Tillstånd beviljas p g av särskilt ömmande omständigheter, vilket är korrekt utifrån vad som framkommit i ärendet vid genomgången. Motiveringen är dock inte tillfredsställande och metoden följs inte. Prövningen av barnets bästa placeras i slutet av beslutet under en separat rubrik, efter att UT redan beviljats.

Sammanfattningsvis så förefaller alltså besluten ha en korrekt utgång, men motiveras på ett bristfälligt och otydligt sätt, vilket utgör en tydlig brist. Till avhjälpande av detta bör ytterligare förankring ske på lämpligt sätt av den metod som nämnts ovan, har stöd i praxis och som framgår i styrande och stödjande dokument.

4.3 Anteckningsboken för prövning av barnets bästa

Bakgrund

Barnombudsmannen fick i uppdrag av regeringen att under perioden 2017-2019 stödja särskilt berörda statliga myndigheter i arbetet med att säkerställa barnets rättigheter i myndigheternas verksamhet. Migrationsverket var en av myndigheterna som ingick i uppdraget Kunskapslyftet, ett arbete som inom myndigheten benämndes Barnrättsuppdraget.

Anteckningsboken för prövning av barnets bästa (anteckningsboken) utvecklades inom uppdraget Prövning av barnets bästa i skyddsprocessen som var en del av Barnrättsuppdraget. Verktyget infördes våren 2019 i initial- och prövningsprocessen.

Anteckningsboken för prövning av barnets bästa är ett digitalt verktyg som är integrerat i ärendehanteringssystemet Skapa. Det ger stöd i arbetet med att tillvarata barnets bästa och synliggör hur Migrationsverket tagit hänsyn till barnets specifika rättigheter och behov under handläggningen.

Frågorna i anteckningsboken syftar till att belysa de åtgärder som ska vidtas för att tillgodose barnets rättigheter. Fritextfälten möjliggör dokumentation kring hur åtgärderna genomförts eller skälen till att det inte gått att genomföra en åtgärd.

Frågorna i den delen av anteckningsboken som rör beslut i asylärendet syftar till att steg för steg belysa de överväganden verket ska göra i förhållande till barnets bästa inför beslutet. När verktyget används rätt och utredaren skriver ner observationer kan det exempelvis tillföra värdefulla aspekter till kommande handläggare och fungera som en checklista till säkerställande av metoden vid beslut.

Det är obligatoriskt att fylla i anteckningsboken i Skapa vid utförandet av ett antal utvalda åtgärder i barns ärenden. Dessa åtgärder är barnfokuserat samtal initialprocessen, ansökningssamtal med barn, barnfokuserat samtal prövningsprocessen, asylutredning med barn och beslut. Obligatoriet innebär att användaren inte kan arbeta vidare i åtgärdslistan om anteckningsboken inte fylls i. Beslutsavsnittet kan kringgå tekniskt, men är oaktat det obligatoriskt.

Följande frågor ställs i avsnittet som rör beslut i asylärendet. Efter varje fråga finns det en möjlighet att skriva observationer eller kommentarer.

1. Har barnet framfört egna skyddsskäl?
2. Har barnet framfört andra egna skäl för uppehållstillstånd?
3. Finns det utrymme att väga in barnets bästa i de lagrum som aktualiseras i beslutet? (Frågorna slutar här vid nej-svar)
4. Har du identifierat det enskilda barnets bästa efter en helhetsbedömning av de faktorer som påverkar barnets bästa?
5. Har du identifierat de omständigheter som talar för respektive emot de olika beslutsalternativen i ärendet?
6. Är utgången av beslutet i enlighet med vad vi identifierat som barnets bästa?⁹
7. Framgår det av beslutsmotiveringen vilka faktorer som bedömts påverka det enskilda barnets bästa, vad det enskilda barnets bästa bedömts vara samt hur avvägning mellan detta och andra intressen gått till?

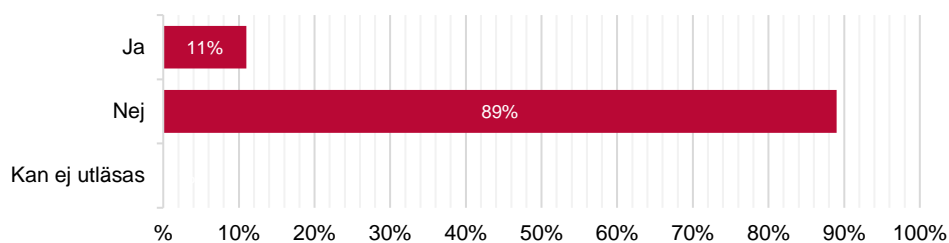
Beroende på svar ställs efter vissa av frågorna följdfrågor där det är obligatoriskt att lämna ett fritextsvar. Exempel på följdfråga: *Förklara varför du inte har identifierat relevanta faktorer och/eller det enskilda barnets bästa?*

⁹ I anslutning till frågan förtydligas att ett beslut kan vara i enlighet med barnkonventionen även om det strider mot barnets bästa. Detta förutsatt att barnets bästa har prövats på ett korrekt sätt, vilket ska framgå av motiveringen.

Resultat

Det föreligger omfattande och genomgående brister vad gäller användande av anteckningsboken. På frågan om verktyget fyllts i vid *alla* de åtgärder där det är obligatoriskt, förutsatt att åtgärden utförts, så är det endast i fem av 45 ärenden som svaret är ja. I övriga ärenden har oftast något eller några avsnitt fyllts i. För beslutet, som är det avsnitt som rent tekniskt kan undgås även om man arbetar i åtgärdslistan i korrekt del av systemet, så används mycket sällan verktyget trots att det är obligatoriskt att fylla i. Att även avsnitt som tekniskt inte går att kringgå vid arbete i åtgärdslistan saknas i de genomgångna ärendena kan förklaras av att protokoll och andra handlingar läggs in via kod i korrespondenslistan istället.

Figur 3 - har PBB-verktyget fyllts i vid alla de åtgärder där det är obligatoriskt, förutsatt att åtgärden utförts?

Om anteckningsboken fylls i, vilket alltså i regel endast sker delvis, sker detta oftast på ett tillfredsställande sätt. Ibland är anteckningarna dock slentrianmässiga. I ett ärende har det noterats i verktyget att barnet var stressat under utredningen, men anteckningen hade behövt utvecklas då barnet även uttryckte psykiska problem och hot om att ta sitt liv vid ett avslagsbeslut. Någon tjänsteanteckning hade inte heller upprättats. Det noterades även i något ärende att samtliga avsnitt är ifyllda, men under avsnittet för beslut har man svarat ja på frågorna kring om prövning av barnets bästa gjorts i beslutet utan att någon sådan prövning framgår av beslutet. Det noteras även att det i ytterligare ett ärende angetts att barnets bästa har identifierats i beslutet utan att så skett.

Fritextsvar lämnas inte alltid och är inte heller alltid motiverade utifrån vad som framkommit i ärendet. Har barnet inte hörts så finns oftast orsaken till detta angiven, vilket är positivt. Det finns exempel på mycket väl ifyllda avsnitt där utredaren har skrivit ner observationer rörande barnet som gör det lättare att få en bild av hur exempelvis en utredning har fungerat. Svaren kan visa att utredaren sett barnet och för vidare relevanta noteringar till nästa handläggare eller beslutsfattare. Anteckningarna är ibland kortfattade, men tillför ändå värdefull information inför nästa åtgärd eller muntliga utredning i ärendet och kan vara fullt tillräckliga även då. Exempelvis kan det vara värdefullt att känna till varför vissa åtgärder inte har vidtagits, som att hålla muntlig utredning med barnet eller barnfokuserat samtal med föräldern.

Att verktyget ofta inte fylls i alls utgör en större brist än att anteckningarna är kortfattade. Det är därutöver mycket få tjänsteanteckningar i ärendena, så dessa har inte använts istället för anteckningsboken. Saknas förklaring till att en viss åtgärd inte vidtagits i såväl anteckningsboken som tjänsteanteckning så framgår orsaken sällan i någon annan del av materialet.

Mot bakgrund av hur sällan verktyget används så kan det ifrågasättas om det uppfyller sitt syfte.

Avsnittet för beslut, som är obligatoriskt att fylla i och avsett att säkerställa att den metod följs som framgår i det rättsliga ställningstagandet om prövning av barns bästa och av MIG 2020:24, är mycket sällan ifyllt. Som framgår i uppföljningen föreligger det dessutom brister vad gäller metoden för prövning av barns bästa och det är därför beklagligt att detta avsnitt i anteckningsboken inte används. Hade verktyget använts som avsett så hade detta utgjort en checklista för att säkerställa att metoden följs.

5. Sammanfattande slutsatser

Handläggning

Under handläggningen beaktas barns bästa vid en sammantagen bedömning på ett tillfredsställande sätt i en klar majoritet av ärendena.

Muntlig utredning hålls i stor utsträckning och om samtal inte genomförs är orsaken i allmänhet godtagbar. Utredningarna håller överlag en hög nivå och barnen bemöts väl. Relevanta frågor om barnets egna asylskäl ställs till barnet självt i mycket stor utsträckning och i samtliga fall till förälder. Djupet på utredningen kan variera, men resultatet är överlag godtagbart.

Barnets identitet har utretts i 41 av 45 ärenden. Frågor om vem som är barnets vårdnadshavare utreds generellt väl i de ärenden som ingått i genomgången. Även vem barnet söker asyl med har utretts tillfredsställande i samtliga ärenden. Barnens familjebild, vad avser kärnfamiljen, har i allmänhet utretts.

Om särskilda behov föreligger utreds överlag i ärendena, i första hand genom vårdnadshavarna. Dokumentationen brister dock då rutinerna för upprättande av tjänsteanteckning i alltför stor utsträckning brister. Visst utrymme till förbättring finns även överlag vad gäller dokumentation i barnets eget ärende, även om resultatet visar att detta till övervägande del sker på ett korrekt sätt.

Barn och föräldrar får också del av den information som de har rätt till, vilket är positivt. Vid korrekt ingång i ärendehandläggningssystemet nås den senast uppdaterade och för ärendet korrekta mallen. Arbete i systemet sker dock delvis på ett felaktigt sätt, det förekommer också att fel och ofullständiga mallar används, vilket kan ha ett samband och i sig utgör en risk för att exempelvis fel information lämnas.

Beslut

Barns individuella skäl redovisas och prövas i allmänhet. Även om det endast är i ett fåtal ärenden som det ses brister i denna del så bör dock ett fortsatt arbete bedrivas för att upprätthålla och förbättra området, då det inte kan anses acceptabelt att detta missas ens i enstaka ärenden. Det är också av vikt med en fortsatt medvetenhet om barns ökade utsatthet och att detta vägs in då det är relevant för prövningen i det enskilda ärendet.

I 26 av de ärenden som ingått i uppföljningen har det funnits utrymme att beakta barnets bästa i de lagrum som prövning sker enligt i beslutet.

Barnets bästa identifieras i elva ärenden. Det förekommer dock bland dessa att barnets bästa förvisso identifieras, men inte utgör en integrerad del av prövningen. I ett av ärendena har det inte funnits utrymme att beakta barnets bästa i de prövade lagrummen. I 16 ärenden, av de 26 där barnets bästa borde ha identifierats, har så inte skett. Det förekommer dock att dessa beslut ändå motiveras på ett utförligt sätt. I ett flertal ärenden där barnets bästa inte identifieras så lyfts ändå ett flertal relevanta faktorer fram, men resterande del av motiveringen brister och en fullständig och tydlig prövning av barnets bästa görs inte i enlighet med den metod som ska följas. Barnets bästa identifieras något oftare i flickors än i pojkars ärenden. Skillnaden är inte så stor numerärt, men eventuellt kan en trend utläsas att bristerna på området är något mer omfattande i pojkars ärenden.

I de fall någon form av avvägning sker av barnets bästa i förhållande till motstående intressen är den ofta otydlig. Att avvägningen inte sällan är otydlig får ses som delvis en följd av att barnets bästa inte alltid identifieras.

Motiveringsbristerna är omfattande och det framkommer tydliga exempel på en bristande förståelse för hur prövningen av barnets bästa ska genomföras, motiveras och utgöra en integrerad del av bedömningen. Bristerna förekommer oavsett om det är ett bifalls- eller avslagsärende.

Prövningen av barnets bästa sker sammantaget inte på ett tillfredsställande sätt i en majoritet av besluten.

Sammanfattningsvis

I ovan nämnda tidigare rapporter och uppföljningar har bland annat tagits upp att

- det kan ifrågasättas i vilken mån barn har fått vara delaktiga i asylprocessen på ett meningsfullt sätt,
- det förekommit att äldre barn inte har hörts genom asylutredning utan att det funnits godtagbara skäl till detta,
- det förekommer att det inte dokumenteras varför barn inte får komma till tals genom asylutredning,
- ensamkommande barn utreddes betydligt mer noggrant än barn i familj,
- barns skäl i hög utsträckning överskuggas av föräldrarnas skäl,
- barns egna skäl för asylansökan måste prövas tydligare,
- det är vanligt att barnens asylskäl inte omnämns i familjens asylbeslut,
- identitet och hemvist utreds inte ordentligt för barn i familj, och
- i 42 % av ärenden för barn i familj hade ingen barnkonsekvensanalys gjorts.

Begreppet Barnkonsekvensanalys frångicks på Migrationsverket under hösten 2018, till förmån för det bredare begreppet prövning av barns bästa. Metodiken som prövningen ska ske enligt har dessutom ändrats och förtydligats sedan 2018. Till främjande av rättsligt korrekta och välmotiverade beslut och en rättssäker handlägningsprocess som beaktar barns bästa, har ett flertal åtgärder vidtagits, exempelvis utbildningar för samtliga chefer och operativ personal. Det finns styrning, stöd, mallar och utbildningar på området. Vad gäller handläggningen så förefaller detta i många delar ha gett önskad effekt i form av en ökad kvalitet, bland annat så ges barn tillfälle att komma till tals och deras asylskäl efterfrågas och utreds likväl som deras identitet.

Avseende besluten föreligger fortsatta brister, framförallt gällande prövningen av barns bästa. Prövningen av barns bästa i beslutet sker för asylsökande barn i familj oftast i första hand som en integrerad del av bedömningen av särskilt ömmande omständigheter enligt 5 kap. 6 § utlänningslagen. Detta lagrum bygger på en öppen bedömning som tillåter att olika faktorer vägs mot varandra och några mer specificerade rekvisit föreligger inte. I många fall är bedömningen komplicerad och lagstiftaren har lämnat ett stort utrymme för rättstillämparna att göra avvägningar mellan intressen vars innebörd är relativt öppen. Att det framgår av den skriftliga motiveringen hur Migrationsverket har gjort avvägningen blir därmed mycket viktigt.

Detta då det både kan undanröja tvivel om att beslutet fattats på saklig grund och för att det blir lättare för den enskilde och vid överklagande även överinstanserna att förstå utfallet, vilka intressen som har ställts mot varandra och i vilka delar den enskilde och verket har olika uppfattning om hur tungt dessa bör väga.¹⁰

Det är inte desto mindre en arbetsuppgift som kan vara krävande och svår i enskilda ärenden, även om utredningen som ligger till grund för beslutet är tillfredsställande. Av Barnkonventionsutredningens (SOU 2020:63) rättsfallsstudie framgår att det då studien genomfördes inte var ovanligt att det angavs att barnets bästa hade beaktats eller att avgörandet inte stred mot barnets bästa, men att det inte framgick vad domstolen ansett var barnets bästa eller hur det hade beaktats. Att även Migrationsverkets beslut motiveras på ett bristfälligt och otydligt sätt utgör en tydlig brist. Detta oaktat att ärendena förefaller ha en korrekt utgång och i stort vara utredda i enlighet med sin beskaffenhet. Ett första steg för att åtgärda detta torde vara att förankra den metod som framgår av befintligt styrande och stödjande material, till att börja med så att barnets bästa identifieras. Som en följd av det torde även avvägningarna och motiveringarna i sin helhet bli tydligare. Orsakerna till att verktyget anteckningsboken inte används som avsett vid i synnerhet beslutsskrivning bör utvärderas i samarbete med operativ verksamhet.

Arbetsgruppens reflektion är att det i de delar där ett positivt resultat kan konstateras är för tidigt för att kunna konstatera en varaktig förändring och en övergripande förståelse för beaktande av barns bästa på ett systematiskt sätt, i synnerhet bakgrund av de brister som kvarstår i andra delar. Även mot bakgrund av vikten av att barn bereds möjligheten att komma till tals, att deras bästa beaktas under handläggningen och att de behandlas som individer med individuella rättigheter även om de söker med sin familj, så bör ett fortsatt arbete bedrivas i syfte att upprätthålla en god nivå och att uppnå ett resultat på en ännu högre nivå på sikt. I detta arbete är anteckningsboken en viktig del.

Det kan övervägas att se över rutinerna kring frågan om bedömning och dokumentation av särskilda behov på ett övergripande plan, då denna rutin och reglering inte enbart avser barn.

De åtgärder som hittills vidtagits verkar förvisso ha inneburit framsteg även på området barn i familj, framförallt vad gäller handläggningen och barns deltagande i processen. Den mer teoretiska metodik som ska tillse att barns bästa inte bara nämns utan i praktiken också beaktas i besluten på ett tydligt sätt verkar dock inte ha fått önskvärt genomslag.

¹⁰ Se [Den reglerade invandringen och barnets bästa : Barns rätt till familjeliv och privatliv enligt barnkonventionen, Europakonventionen, EU-rätten och svensk utlänningslagstiftning.](#)

Det fortsatta långsiktiga arbetet på området bör därför bedrivas i nära samarbete med operativ verksamhet, för att policy, styrning, rutiner och verktyg samt utbildningar på området ska kunna utformas och omformas så att det får genomslag inom verksamheten och så att enskilda beslutsfattare och handläggare ges utrymme och tillgång till sådan kompetensutveckling som ger dem en reell möjlighet att säkerställa en tillfredsställande rättslig och processuell kvalitet i varje ärende som rör ett asylsökande barn.

6. Rekommendationer om fortsatt hantering

Då brister har framkommit avseende den rättsliga och processuella kvaliteten rörande prövning av barns bästa och då kompetensen att genomföra en korrekt rättslig bedömning i detta avseende är central i ett stort antal ärenden så bereds rapporten initialt gemensamt för rättschefen och chefen för digitaliserings- och utvecklingsavdelningen. Rapporten föreslås därefter föredras på Processforum och sedan överlämnas till prövningsstödsstrukturen, där rättsavdelningen och digitaliserings- och utvecklingsavdelningen finns representerade, för fortsatt diskussion om lämplig hantering och vidtagande av konkreta åtgärder.

Då förslag till åtgärder tas fram bör denna rapport läsas sammantagen med rapporten avseende den enkät som genomförts inom operativ verksamhet.